

ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Наукова доповідь на загальних зборах НАПН України «Про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2025 році та завдання на 2026 рік», 3 квітня 2026 р.

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2026.8138>

ВОВК

Мирослава Петрівна

доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувач відділу змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, Україна

Анотація. У доповіді представлено інноваційні практики розвитку педагогічної освіти в Україні у діяльності вчених відділу змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України у 2022 – 2026 рр. в умовах глибокої трансформації, зумовленої одночасним впливом повномасштабної російської агресії проти України та євроінтеграційних процесів.

Схарактеризовано інноваційні практики за такими напрямками: удосконалення змісту й організаційних засад практичної підготовки майбутніх педагогів на різних рівнях здобуття вищої освіти; оновлення змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів у контексті компетентнісно орієнтованого навчання; освітньо-наукове партнерство із закладами освіти, Державною службою якості освіти України, її регіональними управліннями, центрами професійного розвитку педагогічних працівників; просвітницька діяльність у співпраці з науковими інституціями НАН України, громадськими організаціями, зарубіжними установами, спрямована на утвердження україноцентристської парадигми у сфері педагогічної освіти; зміцнення міжнародної співпраці; утвердження в освітньо-науковому просторі принципів академічної доброчесності, публікаційної етики, відкритої науки.

Визначено перспективи розвитку інноваційних практик: актуалізація національно-культурного складника підготовки сучасних учителів з урахуванням викликів війни; оновлення змісту педагогічної освіти з метою підготовки вчителя нової генерації, здатного діяти в умовах невизначеності та криз (участь в оновленні освітніх програм на засадах партнерства; інтеграція цифрової, медіа- та громадянської компетентностей; розвиток міждисциплінарних програм; забезпечення практичної спрямованості підготовки і професійного розвитку вчителя, прагматичності педагогічної практики на основі освітнього партнерства з закладами освіти; удосконалення інструментів для ефективної організації дистанційного та змішаного навчання; використання штучного інтелекту та освітніх технологій.

Ключові слова: Національна академія педагогічних наук України; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; педагогічна освіта; місія вчителя; інноваційні практики; воєнні реалії.

В умовах повномасштабної військової агресії РФ проти України особливу соціокультурну роль виконує вчитель, який є ретранслятором традицій національної культури, професійних знань, цінностей мови, літератури, фольклору, історії в освітній практиці, власним життєвим і професійним прикладом формує учня як українськомовну особистість, наділену громадянською позицією, високим рівнем національної ідентичності й української самосвідомості. Становлення і підтримка педагогічної еліти визначено пріоритетним завданням держави відповідно до «Програми великої трансформації Освіта 4.0.: український світанок» (2022-2032) (МОН України, 2022).

Президент Національної академії педагогічних наук України В.Г.Кремень окреслив важливий пріоритет сучасної освіти – збереження України, бо «збереження України – це щастя для наших дітей і онуків для майбутніх поколінь українців» (Харченко, 2022). На переконання дійсного члена (академіка) НАПН України Ю.Д.Бойчука, «на вищу педагогічну освіту в Україні покладається важлива місія – зберегти ідентифікаційну приналежність молоді до свого народу і держави...; підготувати вчителя нової формації..., виховати в них відданість своєму народові, непримиримість до морального й фізичного насилля над людиною, здатність до саморозвитку й самореалізації в різних видах діяльності» (Бойчук та ін., 2022).

На реалізацію окреслених пріоритетів спрямована науково-дослідницька, просвітницька, експертна, освітня, навчально-методична діяльність Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України, n.d.). Результати діяльності наукової установи за 2025 р. візуалізовано у звіті про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2025 р., представленому на загальних зборах (Кремень, ред., 2026a; 2026b). Схвально оцінюючи вагомий для сучасної освіти і науки результати діяльності НАПН України, її наукових установ, зупинимося на тезисному узагальненні інноваційних практик розвитку педагогічної освіти в Україні на прикладі діяльності відділу змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України.

В умовах динамічних змін у сфері неперервної педагогічної освіти науковці відділу змісту і технологій педагогічної освіти здійснюють освітню, дослідницьку, просвітницьку, міжнародну партнерську діяльність, спрямовану на утвердження стандартів якості підготовки сучасного педагога з урахуванням викликів війни і повоєнного відновлення України.

1. Удосконалення змісту і організаційних засад практичної підготовки майбутніх педагогів на різних рівнях вищої освіти.

У межах наукової теми «Обґрунтування змісту і методики проведення практики у закладах вищої педагогічної освіти» (ПК 0120U100228, 2020-2022 рр.) здійснено моніторингове дослідження з проблеми якості практичної підготовки майбутніх педагогів у закладах фахової передвищої і вищої педагогічної освіти України (25 закла-

дів). Виявлено особливості законодавчого і нормативно-правового забезпечення практичної підготовки майбутніх педагогів в Україні; проаналізовано сучасний стан організації практик у закладах вищої педагогічної освіти України за результатами опитування викладачів, керівників практик. Схарактеризовано сучасні підходи до проведення практики на першому (бакалаврському), другому (магістерському) і третьому (науково-освітньому) рівнях вищої освіти; означено кількісні та якісні зміни у практичній підготовці педагогів у 2016-2022 рр. Виявлено тенденції практичної підготовки майбутніх педагогів та сучасні виклики її організації в умовах дистанційного і змішаного навчання, а також запропоновано рекомендації щодо удосконалення організаційних засад проведення практики у закладах вищої педагогічної освіти на законодавчо-нормативному, управлінському й організаційному рівнях. Обґрунтовано педагогічні умови вдосконалення змісту і методики проведення різних видів практики у закладах вищої педагогічної освіти на бакалаврському, магістерському, докторському рівнях освіти, а також педагогічні умови запровадження педагогічної інтернатури.

За результатами дослідження підготовлено науково-аналітичну доповідь: «Практична підготовка майбутніх педагогів у закладах вищої педагогічної освіти: українські реалії і перспективи» (за науковою редакцією академіка Н.Г.Ничкало) (Лук'янова та ін., 2023). Вченими розроблено науково-методичний супровід удосконалення змісту та організаційних засад проведення практик на різних рівнях вищої освіти:

- аналітичні матеріали з проблеми теорії і практики проведення практики у закладах вищої педагогічної освіти (Вовк та ін., 2022),
- словник «Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика» (Вовк та ін., 2021),
- методичні рекомендації з удосконалення фахових практик магістрантів (Соломаха, 2021),
- психолого-педагогічну практику майбутніх учителів на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти (Грищенко & Філіпчук, 2021) у закладах вищої педагогічної освіти,
- навчальну програму і методичні рекомендації до проведення викладацької практики для здобувачів наукового ступеня доктора філософії з освітніх наук (Вовк, 2021; Вовк, & Гордієнко, 2022).

Відповідно до угоди про співпрацю з Сумським державним педагогічним університетом імені А.С.Макаренка підготовлено посібник «Фахова практика вчителя: національний досвід та європейські цінності» (Ляной, Семенов & Вовк, 2023), який адресовано студентам, магістрантам, аспірантам, викладачам, керівникам практик у підготовці майбутніх педагогів у закладах вищої педагогічної освіти з метою якісних змін у змісті, формах, методах організації практик на першому (бакалаврському), другому (магістерському) та третьому (освітньо-науковому) рівнях вищої освіти.

2. Оновлення змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів у контексті компетентнісно орієнтованого навчання.

У процесі здійснення наукового дослідження «Розвиток змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів на компетентнісних засадах» (PK 0123U100447, 2023-2025 pp.) науковими співробітниками відділу змісту і технологій педагогічної освіти здійснено моніторинг змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів на різних освітніх рівнях, аналіз освітньої документації психолого-педагогічних дисциплін (освітніх програм, силябусів, робочих програм, навчально-методичного супроводу/забезпечення) в підготовці майбутніх педагогів різного фаху на рівні фахової передвищої освіти, на першому (бакалаврському), другому (магістерському), третьому (освітньо-науковому) рівнях вищої освіти у 18 закладах фахової передвищої і вищої педагогічної освіти в різних регіонах України. Проведено онлайн опитування викладачів психолого-педагогічних дисциплін, менеджерів освіти. Визначено педагогічні умови вдосконалення змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів на різних освітніх рівнях в умовах війни та в період повоєнного відновлення країни. Окреслено тенденції оновлення змісту професійної підготовки майбутніх учителів; розроблено рекомендації з удосконалення змісту

психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів на інституційному, управлінському і професійному рівнях; обґрунтовано концептуальні основи розвитку педагогічної культури майбутніх учителів; розроблено концепцію оновлення змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх викладачів у закладах вищої педагогічної освіти на компетентнісних засадах.

Науковими співробітниками відділу змісту і технологій педагогічної освіти розроблено науково-методичний супровід удосконалення змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів з урахуванням ключових компетентностей, визначених у професійних стандартах вчителя, викладача: навчальні посібники для вчителів-бакалаврів, майбутніх докторів філософії з освітніх наук (Вовк & Семенов, 2025; Філіпчук, 2025); словник (Вовк та ін., 2025), бібліографічні покажчики (Грищенко, 2025; Головченко, 2023), методичні рекомендації (Соломаха, 2024), навчальну програму (Грищенко, 2023), спрямовану на оновлення змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів на різних освітніх рівнях).

Моніторинг упровадження результатів наукового пошуку засвідчив ефективний вплив на розвиток освіти, зокрема внесення якісних змін до освітніх програм підготовки майбутніх педагогів у галузі «А Освіта» на рівні фахової передвищої освіти у фахових педагогічних коледжах, на бакалаврському, магістерському і докторському освітніх рівнях у закладах вищої педагогічної освіти, наукових установах; оновлення силябусів, робочих навчальних програм з дисциплін психолого-педагогічної спрямування, програм педагогічної, виробничої, навчальних практик з урахуванням викликів повоєнного відновлення України; наукові результати спрямовані на збагачення змісту відповідних дисциплін темами з проблем персонології освіти, ментального здоров'я, іміджу педагога, відкритої науки, академічної доброчесності у педагогічній професії, цифровізації освіти тощо; на представлення інновацій у змісті

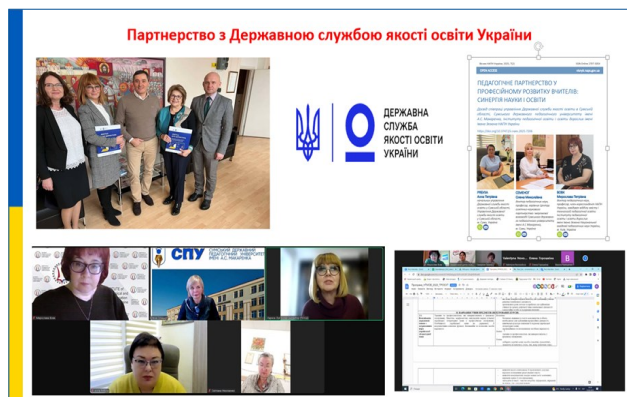

психолого-педагогічних дисциплін, враховуючи положення Концепції Нової української школи, державних стандартів базової середньої та профільної школи, сучасних стандартів вищої освіти, професійних стандартів вчителя, викладача; на проектування інноваційних змін у змісті психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів шляхом використання інтерактивних форм і методів цифрової педагогіки, компетентісно орієнтованого і проблемного навчання, міждисциплінарних проєктів, дослідницьких завдань, кейс-технологій, моделювання педагогічних ситуацій тощо.

3. Освітньо-наукове партнерство з закладами освіти, Державною службою якості освіти України, її регіональними управліннями, центрами професійного розвитку педагогічних працівників.

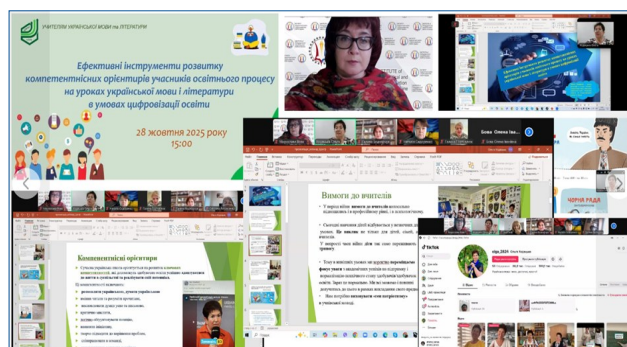
Динамічний розвиток науково-освітнього партнерства з закладами освіти зумовлений як традиціями багаторічної наукової і освітньої співпраці, так і ініціативою директора ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України, дійсного члена (академіка) НАПН України Л.Б. Лук'янової та створення Об'єднання інституцій-партнерів «Педагогічна синергія» (Лук'янова & Хомич, 2025). Розширення мережевої взаємодії стало можливим завдяки залученню науковців до рецензування освітніх програм (24 освітні програми) підготовки майбутніх педагогів у галузі «А Освіта» на рівні фахової передвищої освіти (Київських фаховий професійно-педагогічний коледж імені А.С. Макаренка), на першому (бакалаврському), другому (магістерському) і третьому (науково-освітньому) рівнях вищої освіти (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Мукачівський державний університет та ін.).

Упродовж 2023 – 2026 рр. проведено понад 40 гостьових лекцій, семінарів, майстеркласів у процесі реалізації освітніх програм, зокрема науковці відділу долучилися до проведення занять з психолого-педагогічних, філологічних, українознавчих дисциплін, проведення виробничої, виховної та інших видів практик. Заслугує схвалення постійна стейкхолдерська діяльність,

творчий підхід до проведення гостьових занять на освітніх програмах у релокованих університетах (Бердянському державному педагогічному університеті, Херсонському державному університеті).

Важливим кроком у співпраці з Державною службою якості освіти стало залучення наукових працівників відділу змісту і технологій педагогічної освіти до участі у робочих групах із розроблення Програми незалежного тестування фахових знань та вмінь учасників сертифікації (вчителів української мови та літератури); методичного супроводу реалізації другого і третього етапів сертифікації учителів української мови і літератури. У 2025 р. підписано договори про партнерство з управліннями цієї служби у Сумській і Чернівецькій областях. Це сприяє активізації науково-практичних заходів, обміну практичним досвідом, уможлиблює розвиток таких напрямів взаємодії, як: системне здійснення моніторингового дослідження щодо перебігу практики, оновлення ресурсного контенту, навчально-методичне забезпечення, ефективної комунікації в дистанційному і змішаному форматах, створення електронних платформ для неформальної освіти як реагування на виклики воєнного часу (Рябуха та ін., 2025). Досвід партнерства з Управлінням Державної служби якості освіти України презентовано під час Серпневої конференції «Учені НАПН України – українським учителям», 26 серпня 2025 р., (ІПООД імені Івана Зязюна НАПН Укра-

їни, 2025). Започатковано співпрацю з Центром професійного розвитку педагогічних працівників м. Києва.

4. Просвітницька діяльність у співпраці з науковими інституціями НАН України, громадськими організаціями, зарубіжними установами спрямована на утвердження україноцентристської парадигми у сфері педагогічної освіти.

Відділ змісту і технологій педагогічної освіти щорічно проводить циклічні заходи, до яких упродовж 2022 – 2026 рр. долучитися понад 5 тис. педагогів, викладачів, дослідників, учителів з різних регіонів України, інституцій зарубіжжя:

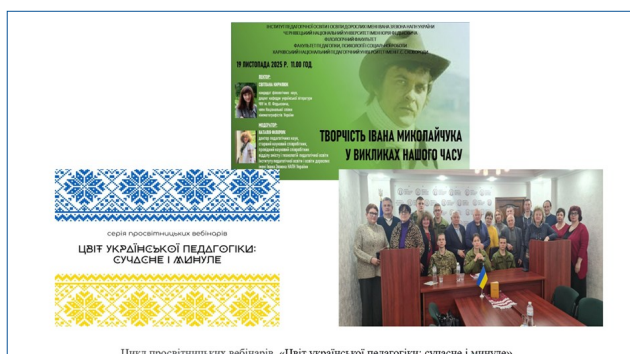
– вебінар *«Рідномовна і багатомовна освіта у контексті сталого розвитку суспільства»* (з 2017 р.),

– круглий стіл *«Громадянсько-патріотичні ідеї Тараса Шевченка в соціокультурному просторі України»* (з 2014 р.),

– міжнародні педагогічно-мистецькі читання пам'яті Оксани Рудницької *«Неперервна педагогічна освіта ХХ століття: досвід, інновації, тенденції»* (з 2002 р.) (IPOOD hab, 2026).

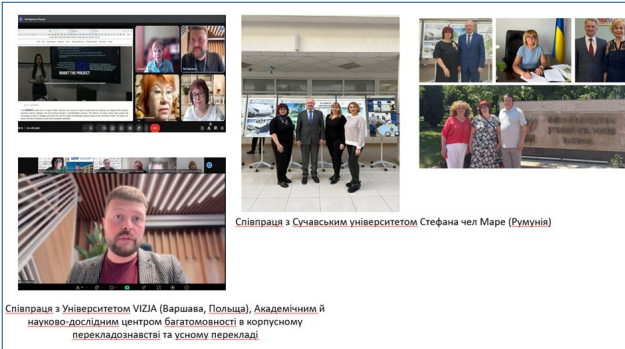
У 2022 р. було ініційовано (автор ідеї – доктор педагогічних наук Наталія Філіпчук) проведення циклу онлайн лекцій *«Цвіт української педагогіки: сучасне і минуле»* (у 2023 – 2026 рр. проведено 16 лекцій) у співпраці з Всеукраїнським товариством «Просвіта» імені Тараса Шевченка, первинним осередком в інституті, Інститутом української мови НАН України, Інститутом української

літератури імені Тараса Шевченка НАН України), відділом музейно-освітньої роботи Національного заповідника «Кієво-Печерська лавра», Конгресом української інтелігенції, Київським національним університетом імені Тараса Шевченка, ГО «Інститут досліджень діаспори», Міжнародною жіночою організацією «Поступ жінок-мироносиць в діаспорі» (Італія), Музеєм української діаспори, Товариством «Україна – Світ», Жіночим Центром «Спадщина», Конгресом української інтелігенції, музейними установами та ін.

5. Розширення міжнародної співпраці відбувалося насамперед з метою підготовки спільних наукових праць, проведення спільних науково-практичних заходів, налагодження зовнішньої академічної мобільності. Так, у липні 2025 р. ініційовано оновлення угоди про наукову, навчальну і культурну співпрацю й академічну мобільність між Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (Київ, Україна), Сучавським університетом імені Стефана чел Маре (Румунія) та Сумським державним педагогічним університетом імені А.С. Макаренка (Суми, Україна). Мета угоди – поглиблення партнерства задля підвищення якості викладання, розвитку наукових досліджень на засадах науково-освітнього партнерства, обміну культурними, дослідницькими, освітніми практиками, сприяння академічній мобільності науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти, здобувачів наукового ступеня, а також для реалізації спільних міжнародних проєктів.

У 2023 р. у співпраці із Сучавським університетом Стефана чел Маре підготовлено зарубіжну колективну монографію: *Розвиток сучасної мистецько-педагогічної освіти: національний і європейський контекст* (Ничкало та ін., 2023). Партнери видання: виступили Яський університет мистецтв імені Дж. Енеску (Румунія), Академія прикладних наук імені Стефана Баторія (Польща), Університет імені Я.А. Коменського у Братиславі (Словаччина), Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Інститут проблем виховання НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка, Український інститут підвищення кваліфікації працівників телебачення, радіо і преси. Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Херсонський державний

університет, Рівненський державний гуманітарний університет. У монографії, яка була відзначена на Міжнародній виставці «Освіта та кар'єра – 2024» золотою медаллю у номінації «Інтеграція вітчизняної науки і мистецької освіти у міжнародний простір», представлено досвід й інновації у сфері підготовки педагогів, результати наукових досліджень з проблем теорії і практики мистецько-педагогічної освіти в Україні і зарубіжжі з урахуванням євроінтеграційних процесів.

У листопаді 2025 р. проведено Осінню школу академічної мобільності з міжнародною участю «Сучасні освітні й лінгвістичні практики у дискурсі міждисциплінарних студій» у співпраці з відділом зарубіжних систем у педагогічній освіті, Радою молодих учених (Кирил Котун). Програма Осінньої школи академічної мобільності реалізовувалася у формі лекцій за ініціативи об'єднання інституцій-партнерів «Педагогічна синергія» за підтримки Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» НАПН України. Лекції

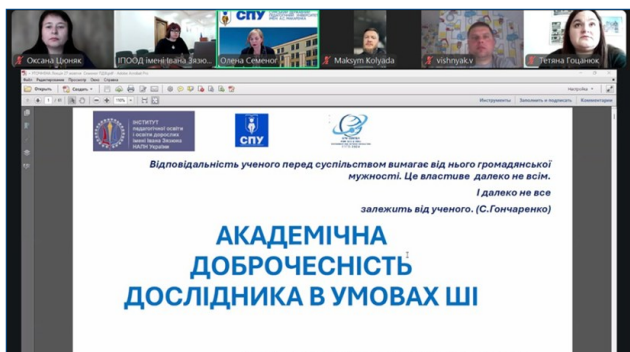
читали провідні науковці, викладачі з педагогіки, андрагогіки, мовознавства та психології з країн Європейського Союзу. Зареєстрованих учасників – понад 50 осіб із різних регіонів України. Голова Ради молодих учених Кирил Котун створив **кластер Осінньої школи** в Освітньому хабі ІПООД (IPOOD hab, 2025).

Наукові працівники відділу змісту і технологій педагогічної освіти взяли активну участь у підготовці X Українсько-Польського / Польсько-Українського наукового форуму «Освіта для цифрової трансформації суспільства» (27-28 листопада 2024 р.) у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського. X Форум було організовано під патронатом Національної комісії України у справах ЮНЕСКО, МОН України. Його організатори – Національна академія педагогічних наук України, Комітет педагогічних наук Польської академії наук, Академія спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської, Університет ім. Адама Міцкевича в Познані, Наукове педагогічне товариство «Польща – Україна». Вчені відділу стали координаторами, редакторами видання (Кремень, та ін. (ред.), 2024).

6. Утвердження в освітньо-науковому просторі принципів академічної доброчесності, відкритої науки.

З лютого 2025 р. збірник наукових праць «Естетика і етика педагогічної дії» (головний редактор – завідувач відділу змісту і технологій педагогічної освіти, член-кореспондент НАПН України Мирослава Вовк) включено до міжнародного наукометричного **онлайн-каталогу рецензованих наукових журналів** із відкритим доступом. Станом на кінець 2025 р. проіндексовано 20 випусків (більше 300 статей) збірника наукових праць. Співзасновники видання – Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (ІПООД імені Івана Зязюна, 2026).

Наукові працівники відділу змісту і технологій педагогічної освіти активно популяризують політики відкритої науки, публікаційної етики, академічної доброчесності. Так, важливими інноваційними практиками відділу змісту і технологій педагогічної освіти стало проведення вебінарів у формі бінарних занять («Академічна доброчесність дослідника: практичні кейси» у межах реалізації освітньо-наукових програм підготовки майбутніх докторів філософії з освітніх наук і психології з дисципліни «Академічна доброчесність дослідника» (19 квітня 2024 р.; спікери – Кирил Котун, Мирослава Вовк); вебінару у партнерстві ЗВО України і зарубіжних країн «Академічна доброчесність дослідника в сучасному інформаційному просторі: теоретичний і практичний контексти»; вебінару «Академічна доброчесність дослідника: виклики в умовах ШІ» (25 квітня

2025 р.; спікери – Мирослава Вовк, Кирил Котун (ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України), Олена Семенов (СудПУ імені А.С.Макаренка), Оксана Цюняк (Карпатський національний університет імені Василя Стефаника), Ян Капранов (Економіко-гуманітарного університету у Варшаві (м. Варшава, Польща)) та ін. Реалізація цих та інших ініціатив спрямована на вдосконалення політики академічної доброчесності у здійсненні наукових досліджень, у викладацькій діяльності, експертній роботі; привертання уваги молодих дослідників, майбутніх докторів філософії, докторантів до сучасних практик утвердження академічної доброчесності в освітньо-науковому просторі в Україні і світі; окреслення викликів та рекомендацій щодо використання ШІ; актуалізація можливостей штучного інтелекту на засадах академічної доброчесності, наголосивши на європейській політиці прозорості, підзвітності та етичних принципів в освіті й науці.

Перспективами діяльності відділу змісту і технологій педагогічної освіти визначено:

- актуалізація національно-культурного складника підготовки сучасних учителів з урахуванням викликів війни;
- оновлення змісту педагогічної освіти з метою підготовки вчителя нової генерації, здатного діяти в умовах невизначеності та криз (участь в оновленні освітніх програм на засадах партнерства);
- інтеграція цифрової, медіа- та громадянської компетентностей;
- розвиток міждисциплінарних програм; орієнтація на формування soft skills (критичне мислення, комунікація, адаптивність);
- забезпечення практичної спрямованості підготовки і професійного розвитку вчителя, прагматичності педагогічної практики на основі освітнього партнерства із закладами освіти;
- участь в інституціоналізації педагогічної інтернатури;

- удосконалення інструментів для ефективної організації дистанційного та змішаного навчання;
- використання штучного інтелекту та освітніх технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Бойчук, Ю., Борисов, В., Бережна, С., Борисенко, Н., & Рибалко, Л. (2022). Сковородинівський університет: підготовка вчителя попри війну. *Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»*, 5, 75-93. <https://url.li/yianub>
- Вовк, М. (2021). *Викладацька практика для здобувачів наукового ступеня доктора філософії*: навчальна програма. Кропивницький: Імекс-ЛТД. <https://lib.iitta.gov.ua/728418/>
- Вовк, М., & Гордієнко, В. (2022). *Зміст і методичні засади організації виробничої практики у закладах вищої педагогічної освіти*: методичні рекомендації Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/731793/>
- Вовк, М., Грищенко, Ю., Соломаха, С., & Філіпчук, Н. (2022). *Теоретичні і методичні засади організації практики у закладах вищої педагогічної освіти*: аналітичні матеріали. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/731924/>
- Вовк, М., Грищенко, Ю., Соломаха, С., Філіпчук, Н., & Ходаківська, С. (2021). *Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика*: словник. Кропивницький: Імекс-ЛТД. <https://lib.iitta.gov.ua/728146/>
- Вовк, М.П., & Семенов, О.М. (2025). *Інновації у змісті професійної підготовки майбутніх докторів філософії*: навчальний посібник. Київ: Талком. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/746574/>
- Вовк, М.П., Філіпчук, Н.О., Сотська, Г.І., Семенов, О.М., & Соломаха, С.О. (2025). *Інновації у психолого-педагогічній підготовці майбутніх учителів у закладах фахової передвищої і вищої освіти*: словник. Київ: Талком. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/746574>
- Головченко, М.В. (2023). *Розвиток змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів на компетентнісних засадах*: бібліографічний покажчик; Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742485/>
- Грищенко, Ю.В. (2023). *Навчальна програма «Педагогіка» для педагогічних коледжів*. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739686/>
- Грищенко, Ю.В. (2025). *Розвиток мистецько-педагогічної освіти в Україні*: бібліографічний покажчик. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/747198/>
- Грищенко, Ю., & Філіпчук, Н. (2021). *Зміст і методичні засади організації психолого-педагогічної практики в закладах вищої педагогічної освіти*: науково-методичні рекомендації. Кропивницький:

- Імекс-ЛТД. <https://lib.iitta.gov.ua/731774/>
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. (n.d.). *Головна*. <https://iprood.com.ua/>
- Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. (2025, 28 серпня). *Серпнева конференція НАПН України 2025: синергія науки та освіти для підтримки вчителів*. <https://iprood.com.ua/novini/serpneva-konferenciya-napn-ukrani-2025-sinerhiya-nauki-ta-osviti-dlya-pidtrimki-vchiteliv/>
- Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. (2026). *Наукові видання*. <https://iprood.com.ua/naukovi-vidannya-274/>
- Кремень, В.Г. (ред.). (2026a). *Звіт про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2025р.* Київ: Педагогічна думка. <https://doi.org/10.37472/zvit2025-2>
- Кремень, В.Г. (ред.). (2026b). *Звіт про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2025 р. (короткий виклад)*. Київ: Педагогічна думка. <https://doi.org/10.37472/zvit2025-1>
- Кремень, В., Ничкало, Н., Лук'янова, Л., & Лазаренко, Н. (ред.) (2024). *Освіта для цифрової трансформації суспільства / Edukacja dla cyfrowej transformacji społeczeństwa / Education for digital transformation of society* : монографія у 2 томах. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742488/>; <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742499/>
- Лук'янова, Л.Б., Вовк, М. П., Соломаха, С.О., & Грищенко, Ю.В. (2023). *Практична підготовка майбутніх педагогів у закладах вищої педагогічної освіти: українські реалії і перспективи* : науково-аналітична доповідь (Н.Г. Ничкало, наук. ред.). Чернівці: Букрек, 80 с. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735301/>
- Лук'янова, Л.Б., & Хомич, Л.О. (2025). Освітній фронт: мережеві практики Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України в умовах війни. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 7(2), 1-18. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2025.7243>
- Лянной, Ю.О., Семенов, О.М., & Вовк, М.П. (2023). *Фахова практика вчителя: національний досвід та європейські цінності* : посібник. Київ: Талком, <https://repository.sspu.edu.ua/items/d42e8329-2742-4634-be94-400836f310f2>
- Ничкало, Н., Лук'янова, Л., Філіпчук, Г., Комаровська, О. та ін. (2023). *Розвиток сучасної мистецько-педагогічної освіти: національний і європейський контекст* : монографія (М.П. Вовк, ред.). Сучава: Сучавський університет імені Штефана чел Маре. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/741152/>
- Міністерство освіти і науки України. (2022). *Програма великої трансформації Освіта 4.0. Український світанок* [Презентація]. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2022/12/10/Osvita-4.0.ukrayinskyi.svitanok.pdf>
- Рябуха, А.П., Семенов, О.М., & Вовк, М.П. (2025). Педагогічне партнерство у професійному розвитку вчителів: синергія науки і освіти: Досвід співпраці управління Державної служби якості освіти в Сумській області, Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка, Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 7(2), 1-11. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2025.7206>
- Соломаха, С. (2021). Зміст і методичні засади організації фахових практик магістрантів у закладах вищої педагогічної освіти : методичні рекомендації. Кропивницький: Імекс-ЛТД. <https://lib.iitta.gov.ua/728347/>
- Соломаха, С.О. (2024). *Зміст психолого-педагогічної підготовки майбутніх викладачів у закладах вищої педагогічної освіти* : методичні рекомендації. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744219/>
- Філіпчук, Н.О. (2025). *Зміст психолого-педагогічної підготовки майбутніх учителів-бакалаврів у закладах вищої педагогічної освіти* : навчальний посібник. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/747653>
- Харченко, О. (2022, 15 липня). «Патріотизм – це шлях до кращого життя всіх українців». *Академік Василь Кремень – про те, як формувати вільних людей*. Національна академія педагогічних наук України. https://naps.gov.ua/ua/press/about_us/2781/
- IPOOD hab. (2025). *Школа академічної мобільності*. <https://iproodhab.com/school-of-academic-mobility>
- IPOOD hab. (2026). *Освітній хаб Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України*. <https://iproodhab.com/>

INNOVATIVE PRACTICES IN THE DEVELOPMENT OF TEACHER EDUCATION IN UKRAINE

Scientific report at the General Meeting of NAES of Ukraine 'On the Activities of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine in 2025 and Tasks for 2026' on 3 April 2026

Myroslava Vovk

DSc in Education, Professor, Corresponding Member of NAES of Ukraine, Head of the Department of Pedagogical Education Content and Technologies of the Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. *The report presents innovative practices in the development of teacher education in Ukraine, implemented by researchers at the Department of Content and Technologies of Pedagogical Education of the Ivan Zyazyun Institute of Pedagogical Education and Adult Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine in 2022-2026, amid the deep transformation caused by the simultaneous influence of Russia's full-scale aggression against Ukraine and European integration processes. The innovative practices are characterised across the following areas: improving the content and organisational principles of practical training for future teachers at various levels of higher education; updating the content of psychological and pedagogical training for future teachers in the context of competence-based learning; establishing educational and scientific partnerships with educational institutions, the State Quality Service of Education of Ukraine, its regional departments, and centres for the professional development of educational workers; educational and outreach activities in cooperation with scientific institutions of the National Academy of Sciences of Ukraine, public organisations, and foreign institutions, aimed at promoting the Ukrainian-centric paradigm in teacher education; strengthening international cooperation; and embedding the principles of academic integrity, publication ethics, and open science within the educational and scientific domain. The prospects for the development of innovative practices are identified as: revitalising the national and cultural component of modern teacher training, taking into account war-related challenges; and updating the content of teacher education to train a new generation of teachers capable of acting in times of uncertainty and crisis (participation in updating educational programmes on the basis of partnership; integrating digital, media and civic competences; developing interdisciplinary programmes; ensuring a practical focus in teacher training and professional development, as well as the pragmatic nature of pedagogical practice through educational partnerships with educational institutions; refining tools for the effective organisation of distance and blended learning; and leveraging artificial intelligence and educational technologies).*

Keywords: *National Academy of Educational Sciences of Ukraine; Ivan Zyazyun Institute of Pedagogical and Adult Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine; teacher education; teacher's mission; innovative practices; realities of war .*

Отримано: 14 травня 2026 р.

Прийнято: 25 травня 2026 р.

Опубліковано: 3 червня 2026 р.